

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Dubonai Pál

Cím: *At kell építeni az egész várost*

Forrás: *Budai Napló*

3m

(Hely)

1926. 1. 30.

(Idő)

(Köt. v. füz.) (1)

Osztályozás

Tárgy

725.031

Hely

Idő

"1926"

Személy

Közp. nyomt. X

At kell építeni az egész várost

Gróf Klebelsberg Kunó miniszter cikke — Tanuságtétel a „Fordított város” mellett — Az illusztris tanu

Örökké azt hangoztattuk, hogy ezt a várost az *egységes elgondoláshélességnek a hiánya* tette tönkre. Azok a városi potentátok, akik *mindenhez* értettek, de mindent fordítva csináltak, nem csak a mi szemünkben voltak ártalmas *dilettánsok*, hanem ugyanezt állítja gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter, aki legutóbb cikket írt erről a *Néplapok Lapja*-ban, mely bizonyára méltó feltűnést keltett a városházán.

Újjá kell építeni Budapestet, mert még annyira *sincs* egészséges, világvárososhoz méltó szabályozási terve, mint Szegednek. Nincs kellő közlekedésünk és évekig tart olyan *égető* közlekedési vonal kiépítése, mint a külső *Bécsi-uté*. „Budapest és környéke számára új szabályozási terv vált szükségessé... és a szabályozásnál a célszerűség mellett, az esztétikai szempontot sem szabad elhanyagolni” — mondja a miniszter. „Szebbé kell tenni a magyar fővárost.”

Azután áttér a részletekre, a melyekből a Budára vonatkozó részek érdekelnek.

„Budán a Margit-hidtól a Verpeléti-utig terjedő óriási köruton és utvonalon *egyetlenegy középület sincs*”. A cikk azután rámutat az egyes riktó hibákra.

„A Várban az egész Diszteret valósággal szétmorzsolja egyfelől a Honvédfőparancsnokság, másfelől a Honvédszobor mögötti bérkaszánya két óriási tömege. Mennyivel másképp hatott Zala mesternek műve akkor, mikor még a vele helyes arányban álló kis Marczibányi-palota állott mögötte! Az épület esztétikai értékét nem lehet önmagában mérlegelni, a jó épületeknek szervesen kell beilleszkedniük környezetükbe.”

„Amíg Bécs mesterien ki tudta használni a Wienerwald közelségét, addig mi Budapest népének egészsége és szórakozása szempontjából nem tudtuk eléggé hasznosítani azt a természeti szépségekben oly gazdag hegyvidéket, amely háromszögben terjed el Buda, Visegrád és Esztergom között. A Duna vízének és az erdős hegyvidéknek ez a csodálatos ölekezése természeti szépség szempontjából is bámulatraméltó és ugy a nagy folyó, mint a főváros felé nyíló völgyek megkönnyítik a közlekedést. A nyitvaálló gazdag lehetőséggel szem-

ben milyen sivár valóság például a kietlen Hármashatár-hegy, amely a kiirtott kopár oldalát mutatja a főváros felé. Mész- és téglaegetők, meg gyárak rontják a Margitszigetnek és Rózsadombnak a levegőjét és teszi európai viszonyokhoz szokott embernek élvezhetetlenné a Lukácsfürdőt, a Császárfürdőt és a margitszigeti gyógyfürdőt. Magyarországnak egy rendkívül jóakaró külföldi barátja azt mondta, hogy sok idegennek az rólunk a véleménye, hogy nyilván megőrültünk, hogy dolgainkat ilyen célszerűtlenül rendeztük el és hogy országunk legszebb részeit szinte mesterségesen, szinte szántsándékkal csufítottuk el.”

Kegyelmes urunk, ez az. Ez az a *fordított város*, amelynek visszafordításáért két évtizede küzdünk.

„A természeti emlékek védelme is esztétikai és így a jelzett budai hegyvidék kialakítása is jelentékeny része kulturális feladat. Mennyivel másképp hatna például az Állatkert, ha nem a nyugati pályaudvar vágányai mellett zsufolták volna össze a ketrecek, ahol a robogó mozdonyok füstje a mesterséges kösziklák csucsán gubbasztó sasok arcába vágódik, melyek a hegycsucok tiszta levegőjé-

hez vannak szokva, hanem a budai hegyekben, nagyobb területen szétszórva, valósággal parkszerűen helyezték volna el őket. Berlinben a bontanikuskeret, az egyetem növényélettani és növényrendszertani intézetét és az állami kertészeti iskolát Dahlemben egységesen kikerekített és elrendezett telepen helyezték el. A mi fűvészkeretünk a külső klini-

háziyomda 19/2

kai telep építése folytán ugyszólván teljesen tönkrement. Szomorú, hogy intézményeink alapításánál nagy elhatározásaink sokszor nem ütötték meg az európai mértéket, minek okát nem szabad kizárólag a kicsinyes takarékoságban keresni, hiszen a világháborút megelőző korban időnként állott pénz rendelkezésre, hanem az egységes elgondolásképeség hiányában, amely az egyes problémákat csak külön-külön elszigetelten látta és azokat nagyobb egészül kikerekíteni, egészükben megoldani csak ritkán volt képes.

Ma még jóformán stagnál az építkezés, ezt az időt jól ki kell használni arra, hogy nagyszabású tervet dolgozzunk ki, amelynek kereteit a jövő fejlődés lesz hivatva kitölteni. Tisza Lajost, midőn az árvíz után Szeged terveit megkoncipálta, gunyolták, hogy sugárutainak és körutainak mentén földjét ökörről szántja a gazda. Ma, félszázad után, Szegeden minden nagy feladatot könnyűszerrel meg lehet oldani, mert az eredeti grandiózus terv szerint van mindenre kellő hely elég. Ennek a kialakuló modern Budapestnek is így kell majd lennie.

Terveinek a kultuszminiszter már megnyerte gróf *Bethlen* István hozzájárulását, aki európai látkörével szintén meglátta ezt a malomalatti, faluvégi városrendezést. A kultuszminiszter úgy tervezi, hogy az átépítendő Budapest tervét az „Országos Képzőművészeti Tanács” szakembereinek közreműködésével állapítsák meg és a városrendezés, városépítés és városfejlesztés esztétikai oldala a kultuszminisztérium felügyelete alá helyeztessék.

Az bizonyos, hogy ez a cikk nagy ellenkezést fog kiváltani a városházán, ismét az autonómia veszedelmével fogják telekürtölni a várost és lehet, hogy minden a régiben marad, de azért illusztris helyről mondták meg a városházának az igazat.

Kegyelmes úram, betörik érte a fejünket.

Dubonai Pál.